

Vypořádání připomínek k Analýze institutu náhradního mateřství

Přehled uplatněných připomínek

11 připomínkových míst celkem uplatnilo 69 připomínek, z toho 41 zásadních a 28 doporučujících.

Připomínkové místo	Počet připomínek	
	zásadních	doporučujících
Ministerstvo financí	1	0
Ministerstvo průmyslu a obchodu	0	6
Ministerstvo práce a sociálních věcí	1	7
Ministerstvo vnitra	7	5
Ministerstvo zdravotnictví	2	0
Nejvyšší soud ČR	8	0
Nejvyšší státní zastupitelství ČR	0	5
Úřad vlády ČR – vedoucí Úřadu vlády	6	0
Úřad vlády ČR – zmocněnec vlády pro lidská práva, kabinet ministra pro lidská práva (KLP)	7	0
Česká biskupská konference	6	0
Unie zaměstnavatelských svazů	3	5

Tabulka vypořádání připomínek

Č.	Připomínkové místo	Zásadní / doporučující	Text připomínky	Vypořádání	Odůvodnění vypořádání
1.	ÚVČR - KLP	Z	Připomínka k nedostatečné tematizaci znevýhodněné situace a zranitelnosti náhradní matky (napříč materiálem) Požaduji, aby předkladatel v materiálu blíže rozvedl nebo doplnil níže uvedené podstatné aspekty týkající se situace náhradní matky, možností její ochrany a vyrovnávání jejích zájmů se zájmy zamýšlených rodičů. Důvody potřeby omezení reprodukčního turismu v souvislosti s náhradním mateřstvím Řešení situace, kdy u náhradní matky dojde k dvojčetnému, resp. vícečetnému těhotenství Kojení a výživa dítěte Opatření pro zmírnění stresu a případného traumatu z předání dítěte zamýšleným rodičům Kompensace nákladů vzniklých náhradní matce v souvislosti s těhotenstvím, porodem a poporodním obdobím Odůvodnění: Předkladatel tvrdí, že cílem tohoto materiálu je představit problematiku náhradního mateřství a návrh budoucí (pozitivně směřované) regulace ve všech podstatných aspektech, avšak nečiní tak zcela důsledně. Přestože oceňuji, že se předkladatel snaží navrhovanou regulací zabránit komerčnímu surogátnímu mateřství, které může být spojeno se zneužitím znevýhodněné situace náhradní matky, a kladení nepřiměřených smluvních	Akceptováno částečně	<i>K důvodům potřeby omezení reprodukčního turismu</i> Máme za to, že analýza pojednává o potřebě právní úpravy náhradního mateřství též vzhledem k nežádoucímu jevu reprodukčního turismu v dostatečném rozsahu. V analýze je poukazováno na to, že k reprodukčnímu turismu mohou vést zásadní rozdíly mezi přístupy k náhradnímu mateřství (viz str. 5), dále restriktivní přístup k regulaci (viz str. 6 a 68) a nakonec i absence stanovení podmínky, že alespoň jeden ze zamýšlených rodičů, stejně jako náhradní matka, musí mít určitý kvalifikovaný vztah k danému státu (str. 47 a 48). Z uvedeného pak vyplývá nejen potřeba náhradní mateřství regulovat, ale také potřeba trvat na některých parametrech, které by mohly k eliminaci reprodukčního turismu přispět. <i>K řešení situace, kdy u náhradní matky dojde k dvojčetnému, resp. k vícečetnému těhotenství</i> Při řešení této otázky je třeba vycházet z pravidla obsaženého v analýze na str. 50, dle kterého bude mít s ohledem na zásadu zachování tělesné integrity právo učinit rozhodnutí o dobrovolném ukončení těhotenství vždy jen náhradní matka. To znamená, že dojde-li k vícečetnému těhotenství, bude mít hlavní slovo náhradní matka, která by nicméně měla svůj úmysl podstoupit interrupci oznámit v dostatečném předstihu před provedením zákroku zamýšleným rodičům. Pro lepší srozumitelnost bude text analýzy v části o umělém přerušení těhotenství upraven dle připomínky následovně:

		podmínek na některou ze smluvních stran, v materiálu postrádám bližší rozvedení znevýhodněné situace a zranitelnosti náhradní matky. Reprodukční turismus, výrazná mocenská, ekonomická a sociální asymetrie mezi náhradní matkou a zamýšlenými rodiči představují v rámci využívání institutu náhradního mateřství celosvětový problém, který je zásadní hrozbou pro lidská práva žen (zejména žen z marginalizovaných skupin). V materiálu by mu tudíž měl být věnován odpovídající prostor (mj. proto, aby například bylo možné adekvátně posoudit opodstatněnost požadavku na stanovení povinnosti náhradní matky mít státní občanství České republiky, nikoli mít pouze bydliště v České republice). V materiálu absentuje způsob, jakým by nová zákonná úprava měla řešit situace, kdy u náhradní matky dojde k dvojčetnému, resp. vícečetnému těhotenství. V praxi přitom například dochází k tomu, že v takovém případě zamýšlení rodiče požadují redukci plodů. I v těchto aspektech je zapotřebí zajistit důstojnost a integritu náhradní matky. Z hlediska ochrany náhradní matky považuji za zásadní zejména záměr ukotvit její nárok na peněžitou pomoc v mateřství (byť je otázkou, zda jej krátit právě jí, a nikoliv zamýšlené matce), garanci jejího práva na tělesnou integritu vč. možnosti podstoupit interrupci, omezení maximálního počtu těhotenství náhradní matky z náhradního mateřství a plán předkladatele zákonem výslovně zakázat taková smluvní ujednání, která by požadovala po náhradní matce	„Náhradní matka tak bude moci činit rozhodnutí nejen ohledně celkového ukončení těhotenství, ale i ohledně redukce plodů v případě vícečetného těhotenství. Úmysl podstoupit umělé přerušování těhotenství však bude náhradní matka nově povinna oznámit zamýšleným rodičům v dostatečném předstihu před provedením zákroku.“ K předání dítěte po porodu Zde je možno poukázat na to, že dle analýzy by měla právní úprava normovat taková kritéria způsobilosti náhradní matky, při jejichž splnění by mělo dojít k minimalizaci zmiňovaného rizika, kdy by náhradní matka vnímala dítě jako své vlastní a kdy by pak mohla odmítnat jeho předání zamýšleným rodičům (viz str. 48-49). Náhradní matka by měla mít v době umělého oplodnění alespoň jedno vlastní žijící dítě, zároveň by měla být k náhradnímu mateřství způsobilá nejen fyzicky, ale i duševně, tj. měla by být schopná pochopit jeho význam včetně následků spočívajících v tom, že dítě bude muset po porodu předat zamýšleným rodičům. Duševní způsobilost náhradní matky by v tomto ohledu měla být vždy individuálně posuzována psychologem a nelze opomíjet ani roli soudu, který bude o náhradním mateřství rozhodovat. Oplodnění náhradní matky by mělo být možné pouze pomocí embrya, které vzniklo za použití zárodečných buněk alespoň jednoho ze zamýšlených rodičů, ideálně obou, nikoli však za použití vajíčka náhradní matky. Ač nelze vyloučit, že v praxi může v ojedinělých případech při předávání dítěte k ojedinělým excesům dojít, tak ale nelze činit jinak, je-li záměrem náhradní mateřství pozitivně-právně upravit, přičemž přínosy
--	--	---	---

		povinnosti, které jsou zjevně obtěžující a omezují svobodu „nikoli běžným způsobem“. Předestřený návrh regulace směřuje zejména k nezpochybnitelnému zakotvení rodičovství a souvisejících práv na straně zamýšlených rodičů. Předkladatel na více místech zdůrazňuje, že cílem navrhované úpravy je, „aby náhradní matka nevnímala jí porozené dítě tolik jako vlastní a necítila potřebu si jej nechat, a zároveň, aby zamýšlení rodiče dítě chápali jako vlastní“. Pozitivem této snahy je právní jistota všech dotčených osob, avšak předkladatel zcela opomíjí okolnosti předání dítěte po porodu, tedy jeden z eticky nejpalčivějších a pro náhradní matku potenciálně nejvíce traumatizujících momentů, který si zasluhuje hlubší reflexi a předestření možností doplňující ochrany náhradní matky. Byť předkladatel počítá s povinností náhradní matky podrobit se zdravotnímu a psychologickému vyšetření, je naivní předpokládat, že to samo o sobě postačí k tomu, aby náhradní matka necítila potřebu si dítě ponechat. I kdyby náhradní matka před transferem zárodku do své dělohy byla přesvědčena, že tuto potřebu nemá a nebude mít, těhotenství a porod významně ovlivňují psychiku ženy a především představují natolik komplexní fyziologické a hormonální procesy, že mohou původní přesvědčení náhradní matky významně proměnit. Nadto možnost fyzického kontaktu s dítětem pro matku představuje výhodu při poporodní rekonvalescenci, urychluje zavinování dělohy atd. I z tohoto důvodu okamžité předání dítěte zamýšleným	tohoto přístupu zmiňuje i připomínkové místo. Nicméně Analýza bude doplněna tato věta: <i>„Co se týče období po porodu, proces předání dítěte zamýšleným rodičům po porodu bude předmětem dalších odborných diskusí a případně i předmětem metodických materiálů (např. Ministerstva zdravotnictví) a zamýšlení rodiče a náhradní matka se budou moci dohodnout ohledně případného kojení či odsávání mateřského mléka pro účely výživy dítěte.“</i> <i>K otázce kojení a výživy (resp. fyzického kontaktu s dítětem bezprostředně po porodu)</i> Jelikož náhradní matka nebude mít k dítěti žádný právní vztah, mělo by dojít k předání dítěte zamýšleným rodičům, jakmile to bude rozumně možné. Právní úprava by tedy měla akcentovat co nejdřívejší předání dítěte, které je s ohledem na smysl daného institutu jak v zájmu zamýšlených rodičů a dítěte samotného, tak i v zájmu náhradní matky, která by si v opačném případě začala s dítětem vytvářet citové pouto. K námitkám stran možného nepříznivého vlivu brzkého předání dítěte na zdraví náhradní matky nelze než uvést, že z podstaty věci není možné, aby právní úprava reflektovala zájmy všech zúčastněných osob v celém rozsahu. Úkolem právní úpravy je tak nalezení ideální rovnováhy s důrazem na zájem dítěte. Zvolené řešení tento úkol naplňuje, když usiluje o to, aby se dítě co nejdříve ocitlo v péči svých rodičů, a to i za cenu jistých dopadů do rané výživy dítěte a také za cenu možného spíše jen krátkodobého nekomfortu pro náhradní matku. Na druhou stranu bude jistě možné, aby se zamýšlení rodiče a náhradní matka dohodli na tom, že dítě bude
--	--	---	--

		rodičům představuje zásadní etický problém, které ukotvení právního rodičovství zamýšlených rodičů neřeší dostatečným způsobem. Dalším důležitým, avšak materiálem zcela nepostihnutým aspektem je otázka kojení a výživy dítěte vzešlého z náhradního mateřství. Kojení má zásadní zdravotní význam pro děti i matky, je tedy podstatnou součástí jejich práva na nejvyšší dosažitelnou úroveň zdraví. U žen kojením například klesá pravděpodobnost výskytu rakoviny prsu i rakoviny vaječníků, cukrovky 2. typu, osteoporózy či kardiovaskulárních onemocnění. Nekožením náhradní matce tedy vznikají další rizika, která se mohou projevit později. Při porodu dítěte může u náhradní matky dojít k takovým poraněním, že nutnost její rekonvalescence přesáhne období šestinedělí. Obdobně se mohou vyskytnout další zdravotní problémy, které s těhotenstvím a porodem bezprostředně souvisí, včetně potíží s pohybovým aparátem nebo i psychické problémy. Ty mohou být umocněny obzvláště v případě, že plánovaná právní úprava umožní okamžité a nevratné předání dítěte bezprostředně po porodu zamýšleným rodičům. Náklady náhradní matky v souvislosti s odnošením a porožením dítěte, rekonvalescencí v poporodním období a případnými potížemi v další fázi života jsou v materiálu pojednány velmi vágně. S ohledem na vysokou míru zranitelnosti na straně náhradní matky by si navrhovaná kompenzace nákladů,	nějakou dobu po porodu náhradní matkou kojeno, včetně možnosti odsávání mateřského mléka. To však závisí zcela na okolnostech daného případu a vztahu zamýšlených rodičů a náhradní matky. V souvislosti s procesem předání dítěte po porodu a výživy dítěte bude do Analýzy doplněna věta: <i>„Co se týče období po porodu, proces předání dítěte zamýšleným rodičům po porodu bude předmětem dalších odborných diskusí a případně i předmětem metodických materiálů (např. Ministerstva zdravotnictví) a zamýšlení rodiče a náhradní matka se budou moci dohodnout ohledně případného kojení či odsávání mateřského mléka pro účely výživy dítěte.“</i> Ke kompenzaci nákladů vzniklých náhradní matce v souvislosti s těhotenstvím, porodem a poporodním obdobím Dané otázky jsou dle našeho názoru v analýze rozebrány v dostatečném rozsahu. Na str. 50 analýzy se uvádí, že zamýšlení rodiče budou povinni uhradit náhradní matce rozumně vynaložené náklady související s umělým oplodněním, těhotenstvím a porodem a dále ušlý výdělek, který nepokryjí dávky nemocenského pojištění. Možné poskytnutí určité kompenzace nemajetkové újmy vzniklé náhradní matce v souvislosti s těhotenstvím a porodem bude zvažováno v návaznosti na výstupy diskusí, které budou v rámci příprav nové právní úpravy ještě vedeny. Dále pak na str. 53 a 54 analýzy je v kapitole věnované pojišťovacím a dávkovým systémům sociálního zabezpečení podrobně pojednáno o nároku náhradní matky na mateřskou dovolenou, na peněžitou pomoc v mateřství a také o nároku na
--	--	--	--

			které jí vzniknou v důsledku náhradního mateřství, zasloužila výrazně exaktnější pojednání a upřesnění.		vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství, kdy jsou zde vylíčena veškerá specifika a odchylky, které bude třeba v případě náhradní matky v právní úpravě obsáhnout.
2.	ÚVČR - KLP	Z	Připomínka k zapojení relevantních subjektů do další fáze legislativního procesu Požaduji, aby předkladatel v materiálu uvedl, že v do přípravy návrhu předmětného zákona budou zapojeny také relevantní poradní orgány vlády – zejm. Rada vlády pro lidská práva (její Výbor pro práva dítěte) a Rada vlády pro rovnost žen a mužů (její Pracovní skupinou k porodnictví). Doporučuji také konzultovat Komisi pro výživu kojenců a malých dětí na Ministerstvu zdravotnictví.	Vysvětleno	Se záměrem připomínkového místa souhlasíme a lze konstatovat, že je počítáno s konzultováním širokého spektra zainteresovaných subjektů. Nicméně je potřeba zdůraznit, že analýza neslouží k popisu navazujících kroků, harmonogramu přípravy návrhu zákona ani ke stanovení subjektů, s nimiž bude připravovaný návrh zákona konzultován. Analýza identifikuje problémy, analyzuje stávající právní úpravu a nastiňuje možnosti řešení, avšak dalšímu postupu prací se nevěnuje. Navrhované doplnění by tak bylo nesystematické.
3.	ÚVČR - KLP	Z	Připomínka ke způsobilosti zamýšlených rodičů (str. 46) Požaduji, aby součástí hodnocení způsobilosti zamýšlených rodičů bylo rovněž posouzení jejich psychické a emocionální způsobilosti psychologem či psycholožkou, obdobně jako to předkladatel požaduje u náhradní matky. <u>Odůvodnění:</u> S ohledem na specifčnost institutu surogátního mateřství, které náhradní matku vystavuje řadě rizik a které celkově představuje zátěž pro systém veřejného zdravotního pojištění, považuji za vhodné, aby ověření způsobilosti zamýšlených rodičů bylo (vedle zhodnocení dalších kritérií) provedeno rovněž skrze odborný psychologický posudek.	Neakceptováno	Není zřejmé, jak by mělo psychologické posouzení zamýšlených rodičů probíhat, jestliže v případě běžného otěhotnění ani umělého oplodnění se nezkoumá psychická připravenost zamýšlených rodičů stát se rodiči. Oproti tomu záměrem požadavku na psychologické vyšetření náhradní matky je do nejvyšší možné míry zajistit, že náhradní matka bude srozuměna a připravena na všechny následky spojené s podstoupením náhradního mateřství, především potom na povinnost předat po porodu dítě zamýšleným rodičům. Ještě je potřeba zdůraznit, že absence požadavku psychologického vyšetření zamýšlených rodičů neznamená, že se zamýšlenými rodiči může stát každý, tedy i ti, kteří nebudou zcela schopni posoudit dopady náhradního mateřství. Velmi významná je zde role soudu, který schvaluje náhradní mateřství, v rámci čehož bude potřeba účastníky řízení (tedy i zamýšlené rodiče)

					vyslechnout a ujistit se, že rozumí následkům plynoucím z náhradního mateřství.
4.	ÚVČR - KLP	Z	Připomínka k podkapitole „Zdravotní indikace na straně zamýšlené matky“ (str. 47) Požaduji, aby první dvě věty v druhém odstavci na str. 47 byly z materiálu bez náhrady vypuštěny a v předmětném odstavci byla ponechána pouze věta „<i>V souvislosti s tím by bylo možné uvažovat o zveřejnění doporučujícího (taxativní výčet není reálně proveditelný z důvodu vysokého počtu potenciálních lékařských diagnóz) výčtu zdravotních indikací, které by odůvodňovaly využití náhradního mateřství.</i>“, odkazující přímo na relevantní informace a typy diagnóz v předchozím odstavci materiálu. <u>Odůvodnění:</u> Přestože sdílím s předkladatelem zájem na nepřípustnosti obcházení pravidel náhradního mateřství, primární možnosti jejich obcházení spatřuji ve zcela odlišných aspektech. Tvrzení předkladatele, že ženy, jež trpí takovým onemocněním, v důsledku kterého je pro ně těhotenství kontraindikací (tzv. skupina II), nebo že ženy, které utrpěly opakované těhotenské ztráty, popřípadě u nich opakovaně selhalo umělé oplodnění (tzv. skupina III), „by mnohdy raději podstoupily proces odebrání dělohy, který je spojen se zdravotními riziky a finanční zátěží na systém veřejného zdravotního pojištění, jen aby se jim umožnilo využít náhradního mateřství,“ považuji za nevhodné a velmi stigmatizující.	Akceptováno	Z analýzy bude vypuštěna kritizovaná část, nicméně nemělo by dojít k vypuštění věty první a části věty druhé, neboť mají důležitý informační význam. Předmětný odstavec na str. 47 analýzy by tak měl znít: <i>„Nejsnáze diagnostikovanou je zjevně skupina I, která by měla být do právní úpravy náhradního mateřství zahrnuta bez dalšího. Dále by mělo být zvažováno i zahrnutí skupin II a III, kde je potřeba dbát především na obcházení pravidel náhradního mateřství v důsledku nejasně stanovených kontraindikací. V souvislosti s tím by bylo možné uvažovat o zveřejnění doporučujícího (taxativní výčet není reálně proveditelný z důvodu vysokého počtu potenciálních lékařských diagnóz) výčtu zdravotních indikací, které by odůvodňovaly využití náhradního mateřství.“.</i>

5.	ÚVČR - KLP	Z	Připomínka ke způsobilosti náhradní matky (str. 47-48) Požaduji z materiálu odstranit nebo adekvátně podložit tvrzení předkladatele, že existence vlastního žijícího dítěte přispěje „k tomu, aby náhradní matka nevnímala jí porozené dítě tolik jako vlastní a necítila silnou potřebu si jej nechat“. <u>Odůvodnění:</u> Navzdory tomu, že sdílím s předkladatelem přesvědčení, že je vhodné zákonem stanovit podmínku, aby náhradní matka za sebou měla „alespoň jedno těhotenství ukončené porodem, při němž se narodilo živé dítě, a musí mít v době umělého oplodnění alespoň jedno vlastní žijící dítě“, dovozování závěru o tom, že to automaticky přispěje k tomu, že náhradní matka nebude pociťovat potřebu si dítě ponechat, považuji za nepodložené. V této souvislosti rovněž odkazuji na moji první připomínku a její odůvodnění.	Akceptováno	Analýza bude na str. 48 základě připomínky doplněna následovně: <i>„Z předpokladu, že existence vlastního žijícího dítěte přispívá k tomu, aby náhradní matka nevnímala porozené dítě tolik jako vlastní, vychází i ESHRE (European Society of Human Reproduction and Embryology, Evropská společnost lidské reprodukce a embryologie zastřešující evropskou organizaci v oboru lidské reprodukce), která proto doporučuje trvat u náhradní matky na splnění podmínky jednoho vlastního dítěte.“</i> Analýza bude dle připomínky doplněna o odkaz na doporučení ESHRE (ESHRE Task Force on Ethics and Law including F.Shenfield, G.Pennings, J.Cohen, P.Devroey, G.de Wert and B.Tarlatzis, dostupné zde DEI20(10).book(dei147.fm) (silverchair.com).
6.	ÚVČR - KLP	Z	Připomínka ke způsobilosti náhradní matky (str. 47) Požaduji zvýšení minimálního věku náhradní matky z 18 let na např. 24 let. <u>Odůvodnění:</u> Ve věku 18 let osoba není z mého pohledu dostatečně zralá k učinění tak závažného rozhodnutí, jakým je náhradní mateřství, a k posouzení dopadů tohoto rozhodnutí do tělesné i duševní sféry náhradní matky.	Neakceptováno	Navrhovaný minimální věk pro náhradní matku ve výši 18 let vnímáme jako adekvátní. Předně je třeba uvést, že jelikož návrh počítá s podmínkou předchozího mateřství, a jelikož v roce 2023 byl průměrný věk prvorodiček 29,7 let (viz Průvodní zpráva k perinatálním výsledkům v roce 2023 z dat Národního registru reprodukčního zdraví, dostupné zde - nrrz-perinatalni-vysledky-2023-zprava.pdf (nzip.cz), nebudou případy matek do 24 let věku zřejmě příliš časté. Na druhou stranu jelikož odborná literatura udává jako ideální věk pro těhotenství z hlediska jeho bezproblémového průběhu 20. až 35. rok (viz MIKULANDOVÁ, M. Těhotenství a

					porod..., s. 11.), nepovažujeme za vhodné, aby právní úprava bránila v tom stát se náhradní matkou ženě pouze z titulu jejího věku, ačkoliv u takové ženy budou jinak splněny veškeré zákonné podmínky, a to včetně těch, které by měly z procesu náhradního mateřství vyloučit osoby psychicky nezralé a tedy prozatím nevhodné. Je zřejmé, že každá věková hranice, která bude v zákoně stanovena, bude do určité míry uměle stanovena, ostatně ani připomínkové místo nepředkládá jediný argument, proč by měla být věková hranice stanovena zrovna na 24 let. Vypěstlost každé osoby je odlišná a nelze stanovit jasnou věkovou hranici, která by sama o sobě poskytovala dostatečnou jistotu zralosti a vyspělosti. Proto je součástí podmínek také posouzení duševní způsobilosti náhradní matky odborníkem (psychologické vyšetření) a opomenout nelze ani roli soudů při schvalování náhradního mateřství. Dalším diskusím o zvýšení minimálního věku náhradní matky jsme otevřeli, ovšem nemůže se jednat o arbitrárně stanovenou minimální věkovou hranici. Hranice 18 let byla zvolena z důvodu, že jde o jasnou a užívanou věkovou hranici napříč právním řádem pro mnoho práv a povinností, které mohou mít často i zásadní dopady na fyzické osoby, včetně toho, že dosažením zletilosti, tedy věku 18 let, se nabývá plné svéprávnosti, tedy způsobilosti nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem (právně jednat). Minimální věk pro náhradní matku lze zvýšit pouze na základě řádného zdůvodnění toho, jaká věková hranice má být použita a z jakého důvodu.
7.	ÚVČR - KLP	Z	Připomínka ke kritériím vhodnosti gamet	Akceptováno	Text analýzy bude doplněn dle připomínky, například

		(str. 48) Požadují, aby v materiálu bylo upřesněno, že se zákaz využití vajíčka náhradní matky nevylučuje s existencí příbuzenského vztahu mezi náhradní a zamýšlenou matkou, resp. jí a zamýšlenými rodiči. <u>Odůvodnění:</u> Předkladatel směřuje k takové regulaci předmětné problematiky, která umožní pouze tzv. altruistické náhradní mateřství. K altruistické formě náhradního mateřství dochází i v rámci rodin. Např. zamýšlené matce odnosi dítě její vlastní (plnorodá) sestra. Taková spřízněnost může v některých případech jednak posílit vazbu zamýšlených rodičů k plánovanému dítěti, jednak zmírnit emocionální a další těžkosti náhradní matky při předávání dítěte (a i poté organicky umožnit udržování kontaktu s dítětem tak, aby to nebylo na úkor vztahu dítěte se zamýšlenými rodiči).		následovně: <i>„(zákonná úprava by však neměla bránit tomu, aby se náhradní matkou stala žena nacházející se v příbuzenském vztahu k některému ze zamýšlených rodičů).“.</i>
--	--	---	--	--